A hazai nyugdíjak emelésének makrogazdasági hatásai. Az egyensúly megőrzésének lehetséges lépései

SZÉKELY IMRE

Romániában az elmúlt 8–9 évben jelentős gazdasági változás zajlott le. A gazdasági szerkezetváltoztatás nyomán jelentősebb teret nyert a magánszféra, és ezen belül is főleg a külföldi magánszféra. A külföldi működő tőke beáramlása nyomán nemcsak új munkahelyek jöttek létre, hanem olyan szervezeti és munkakultúra honosult meg, amelyet nem lehet már az országból kivinni. A befektetések jelentős munkatermelékenység-növekedést idéztek elő, aminek következtében egyensúlyi körülmények között növekedhetett a hazai reálbér. Ha csupán lejben számoljuk a reálbérek változását, a növekedés így is jelentős, 7 év alatt a nettó reálbér közel megduplázódott (2000 és 2006 között a reálbér 80%-kal növekedett). A lej/euró reál-árfolyam 32%-os erősödése miatt a reálbérek növekedése euró alapon számolva még jelentősebb (a fenti időszak alatt euró alapon számolva a reálbérek 160%-kal növekedtek.) Még akkor is, ha a fenti átlagnövekedések nem egyformán oszlanak meg az egyének között, általános érvényű (kisebb vagy nagyobb) életszínvonal-növekedésnek lehetünk tanúi.

Mi történt ez idő alatt a nyugdíj jövedelmekkel? A kérdést – ha nem is pontosan ebben a formában – a kormányzati erők is feltették, hisz júliusban napvilágot látott egy olyan törvénymódosítás, melyek értelmében a 2008-as évi nyugdíjpont értéke legalább 37,5%-a, a 2009-es és ezt követő éveké pedig legalább 45%-a kell legyen a társadalombiztosítási költségvetés megalapozásánál használt bruttó átlagbérnek.

Jelen cikk arra próbál választ keresni, hogy milyen előnyei és milyen hátrányai vannak a nyugdíjpont magasabb szinten való rögzítésének. Ugyanakkor azt is vizsgáljuk, hogy a döntésnek milyen makrogazdasági hatásai vannak. A teljesebb válasz érdekében előbb megvizsgáljuk, hogy az imént leírt gazdasági fellendülési periódusban hogyan alakult a nyugdíj reál- és relatív értéke hazánkban.

1. A nyugdíjak alakulása 2001 és 2006 között

A múlt évtizedben elkezdett hazai reformok között szerepelt (és szerepel még napjainkban is) a nyugdíjrendszer átalakítása. Romániában nyilvánvalóvá vált számos más európai országhoz hasonlóan, hogy az akkori felosztó-kirovó rendszer hosszú távon nem működtethető. Az életfeltételek javulása az átlag életkor jelentős emelkedését

idézte elő. Ugyanakkor a korábbi évtizedek születési rátáinak a csökkenése fokozatosan növelte az eltartott/alkalmazott arányt. Mivel a felosztó-kirovó nyugdíjrendszerben a mindenkori nyugdíjak nem a korábbi befizetések tőkésített értéke alapján dől el, hanem a folyó befizetések alapján, ezért a fenti arány csökkenése veszélybe sodorta az adott nyugdíjérték mellett a rendszer hosszú távú egyensúlyát. A lehetséges lépések között szerepelhet a nyugdíjak csökkentése, az egy alkalmazottra számított járulékok emelése, a kedvezményezettek számának a relatív csökkentése vagy legalábbis a kedvezményezettek száma növekedésének visszafogása, a nyugdíjak más állami bevételekből történő finanszírozása.

Ebbe a reformfolyamatba illeszthető a 2000 folyamán megjelent 19-es törvénybe foglalt fokozatos nyugdíjkorhatár-emelés. Ugyanez a törvény tartalmazza a nyugdíjpontrendszer szabályozását is. A nyugdíjpont a nyugdíjak olyan mértékegysége, amely nem függ az árszínvonal változásától. Egy személy nyugdíjpontja az összes éves nyugdíjpont összegének és a standard járulékfizetési időnek a hányadosa. A standard járulékfizetési idő minden személy esetében egyforma. A törvény életbelépésekor ez az idő 30 év, illetve 25 év volt a férfiak, illetve a nők esetében. Ez az érték 2014-re fokozatosan mindkét esetben 5–5 évvel emelkedik. Az éves nyugdíjpontok a havi nyugdíjpontok összegének 1/12-e. A havi nyugdíjpontot az adott hónap összes járulékfizetési kötelezettség alá eső jövedelmének és az adott havi bruttó átlagbérnek az aránya adja meg. Mindemellett a hét évvel ezelőtt megjelent törvény már tartalmazott olyan előírást is, ami a nyugdíjpont lejben kifejezett értékét rögzítette az átlagos bruttó bérhez.

Jó-e az, ha létezik egy ilyen rögzített arány? Az arány rögzítésének kétségtelenül vannak előnyei. Egy ilyen lépés a nyugdíjasok számára biztosítja azt, hogy nyugdíjuk relatíve szinten maradjon. Ez nem feltétlenül a nyugdíjak reálértékének a megőrzését jelenti – reálbércsökkenés esetén a nyugdíjak reálértékének is csökkennie kell, csupán biztosítja, hogy például a nyugdíjasok jövedelmei ne növekedhessenek lassabban, mint a bérek. Egy ilyen rendszernek indirekt előnyei is vannak. Pártpolitikai színtéren időnként (főleg választások előtt) heves viták témája lehet a nyugdíj mértéke. A politikai pártok igyekezete, hogy megtalálják a nyugdíjasok hangját, érthető, hisz a választójogú lakosság közel egyharmadát teszi ki ez a társadalmi csoport. Amennyiben a nyugdíj/bér arány rögzítése széleskörű megegyezés tárgyát képezi, a nyugdíjak mértékének kérdése kevésbé lehet pártpolitikai csatározások témája. Ez a rendszer stabilitását segítheti elő. Azért nem állíthatjuk, hogy az arány léte teljesen kiszűrné ezt a lehetőséget, mert az

arány mértéke ugyanúgy téma lehet. Ezért is szükséges a nyugdíjreform során más pillérek bevezetése.

Az arány rögzítésének nemcsak előnyei lehetnek, hanem hátrányai is. Különböző társadalmi változások, amelyek jelentősen megváltoztatják az eltartott/alkalmazott arányt, szükségessé tehetik, hogy hasonló módon alkalmazkodjon a nyugdíj/bér arány is. Ez utóbbi arány rögzített volta merevséget visz a rendszerbe, megnehezíti (vagy lehetetlenné teszi) az automatikus alkalmazkodást a társadalmi változásokhoz. Hasonló problémával nézünk szembe akkor is, ha a nyugdíj/bér arány eleve magas szinten van megállapítva. Természetesen a nyugdíj/bér arányt bármikor ki lehet igazítani, de a gyakori kiigazítások értelmetlenné teszik ennek a rendszernek a létét.

1. sz. táblázat. Az állami biztosításból származó nyugdíjak változása

Év	Nyugdíjasok száma (éves átlag)	Átlag nyugdíj (lej)	Átlag nyugdíj reálváltozása az előző évhez képest (%)	Nyugdíjpont értéke (lej)	Átlag nyugdíj (nyugdíjpont)
2001	4 425 789	130,51	–	171,63	0,76
2002	4 535 295	163,49	7,47	206,7	0,79
2003	4 569 946	187,04	0,3	239,64	0,78
2004	4 596 522	232,11	15	276,45	0,84
2005	4 610 568	267,01	6,43	295,56	0,9
2006	4 633 027	311,31	11,72	323	0,96

Forrás: CNPAS, saját számítások

Az 1. sz. táblázat az állami biztosítottak nyugdíjának alakulását mutatja be. Ezek az adatok nem tartalmazzák a mezőgazdasági nyugdíjasokat és az ők jövedelmeit.

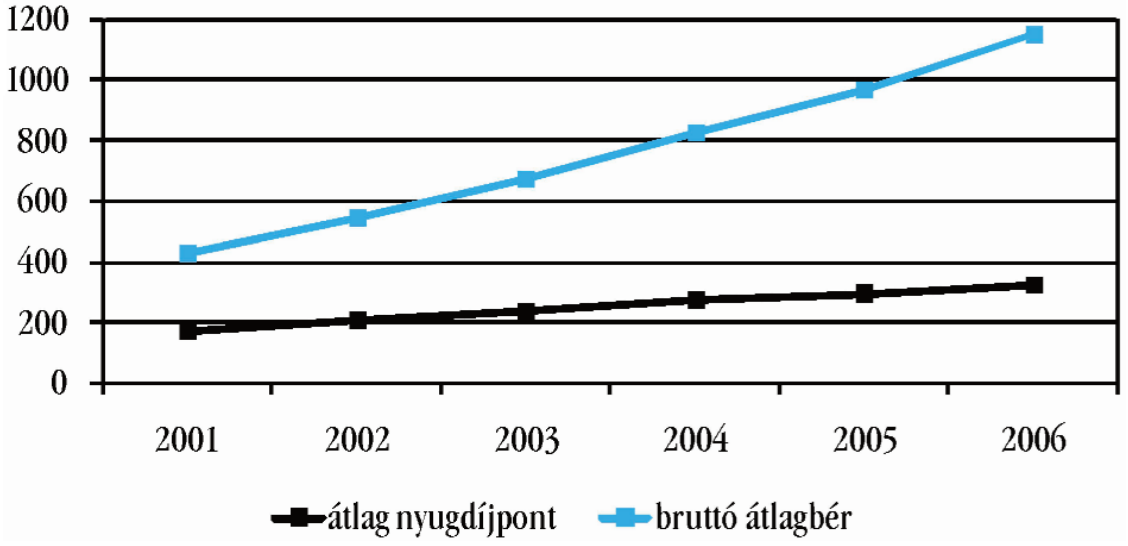
A táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy hazánkban folyamatosan nő a nyugdíjasok száma. Ennek ellenére a gazdasági fellendülés idején az átlag nyugdíj reálértéke folyamatosan nőtt, 7 év alatt összesen 47,4%-kal. A 2000-es évek elején a nyugdíjpontban kifejezett átlag nyugdíj relatív stabilitást mutatott, majd a nyugdíjpontok újraszámolásával 0,9 fölé emelkedett.

2. sz. táblázat. A nyugdíjpont/bruttó béraránt érintő változtatások

Jogi rendelkezés	A jogi rendelkezés megszületésének időpontja	A nyugdíjpontra vonatkozó rendelkezés
19-es törvény	2000. március 17.	A nyugdíjpont a bruttó átlagbér legalább 45%-a kell legyen
41-es sürgősségi kormányrendelet	2000. április 27.	A nyugdíjpont a bruttó átlagbér legfennebb 45%-a kell legyen
49-es sürgősségi kormányrendelet	2001. március 29.	A nyugdíjpont a bruttó átlagbér legfennebb 50%-a kell legyen
59-es sürgősségi kormányrendelet	2004. augusztus 26.	A nyugdíjpont a bruttó átlagbér legalább 30%-a, legfennebb 50%-a kell legyen, az aktualizálás mértéke egyenlő a tervezett inflációval
46-os sürgősségi kormányrendelet	2006. június 28.	A nyugdíjpont a bruttó átlagbér legalább 30%-a, legfennebb 50%-a kell legyen, az aktualizálás mértéke legalább a tervezett inflációt fedi
250-es törvény	2007. július 19.	2008-tól a nyugdíjpont a bruttó átlagbér legalább 37,5%-a, 2009-től legalább 45%-a

Forrás: Hivatalos Közlöny, www.cdep.ro

A 2000/19-es törvény eredetileg a nyugdíjpont/bruttó bér arányt legalább 45%-ban állapította meg. A törvény első változtatásai már egy hónap után megjelentek és érintették ezt az kérdést is. A 2. sz. táblázat a kérdéses arányra vonatkozó változtatásokat mutatja be.

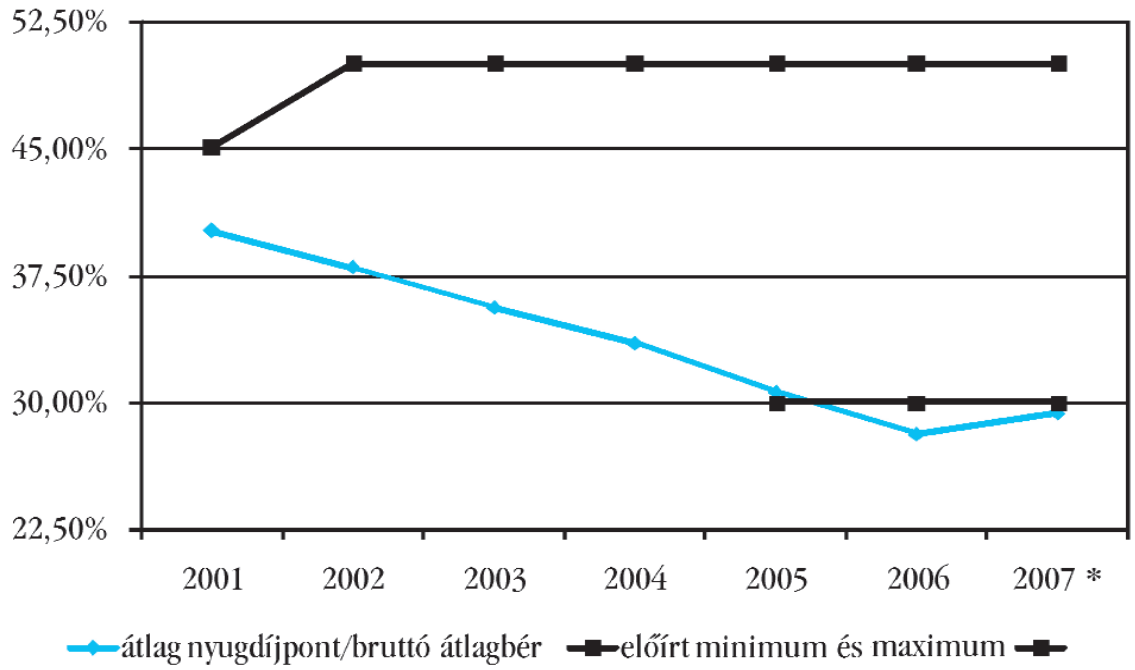

Forrás: CNPAS, saját számítások

1. ábra. A bruttó átlagbér és az átlag nyugdíjpont alakulása

Az 1. sz. ábra az átlagos nyugdíjpont és a bruttó átlagbér alakulását vizsgálja. A vizsgált időszak alatt a bruttó átlagbér gyorsabb ütemben növekedett, mint a nyugdíjpont éves átlag értéke. Ennek következtében, amint a 2. sz. ábrán is látható, az átlag nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány folyamatosan csökkent. Ugyancsak a 2. sz. ábrán láthatjuk, hogy a kérdéses arány egyetlen évben sem haladta meg a 45%-ot, a 37,5%-ot is csupán az időszak elején, 2001-ben és 2002-ben. Az ábrán ex post adatok szerepelnek. Az arány kiszámításakor a tényleges bruttó átlagbért vettük figyelembe, nem pedig a társadalombiztosítási költségvetés tervezésénél használt értéket, növelve ezáltal a mutató reprezentativitását. Ily módon a 2006-ban regisztrált, 30%-nál is kisebb tényleges arány nem jelenti azt, hogy a kormányzat nem tartotta volna be az előírásokat. A költségvetés tervezésénél használt bruttó átlagbér kismértékben eltér a tényleges bruttó átlagbértől.

Ezen számadatok ismeretében megállapíthatjuk, hogy merész tervnek bizonyul már a 2008-as nyugdíjpontemelés is (37,5%-ra), nemhogy a 2009-es (45%-ra).

** az első öt hónap adatai alapján*
Forrás: CNPAS, saját számítások

2. ábra. Az átlag nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány alakulása az előírásokhoz viszonyítva

2. A relatív nyugdíjpont emelésének hatása

Milyen lehetőségei vannak a kormányzatnak, hogy a tervezett emelést úgy hajtsa végre, hogy közben megőrizze a makrogazdasági stabilitást is?

A nyugdíjbiztosítási költségvetés (a társadalombiztosítási költségvetése részeként) egyensúlya akkor teljesül, amikor:

Alk × B × k × t × = Nysz × NY × P, ahol

Alk – alkalmazottak száma,

B – bruttó átlagbér,

k – korrekciós koefficiens,

t – társadalombiztosítási járulékkulcs,

Nysz – nyugdíjasok átlagos száma,

NY – átlag nyugdíj nyugdíjpontokban kifejezve és

P – nyugdíjpont értéke lejben.

A korrekciós koefficiens bevezetésére azért van szükség, mert a nyugdíjjárulékot nem a teljes bruttó bérre köteles fizetni a biztosított, illetve vannak olyan jövedelmek is, amelyek nem esnek a járulékfizetési kötelezettség alá. Az átlagbér ötszörösét meghaladó jövedelem után nem kell nyugdíjjárulékot fizetni. Mivel azon jövedelmek mértéke, amely nem járulékköteles, csekély, becsléseink szerint ennek a koefficiensnek a mértéke 0,95 körül van.

A fenti egyenletet átrendezve kapjuk, hogy:

$$\frac{P}{B} = \frac{Alk}{Nysz} \times \frac{1}{NY} \times k \times t \ .$$

A kapott összefüggésből kitűnik, hogy elméletileg mit tehet a kormányzat akkor, ha a nyugdíjpont/bruttó átlagbér arányt (P/B) növelni szeretné úgy, hogy közben a társadalombiztosítási költségvetés egyensúlya is megmaradjon:

– növelnie kellene az alkalmazott/nyugdíjas arányt, a korrekciós koefficienst vagy a társadalombiztosítási járulékkulcsot,

– csökkentenie kellene a nyugdíjpontokban kifejezett nyugdíjat.

A fenti elméleti lehetőségek közül kettővel eleve nem számolhatunk, hisz szinte lehetetlen megvalósítani. Az alkalmazott/nyugdíjas arány évek óta folyamatosan csökken. Az előrejelzések alapján nem várható ennek a trendnek a megváltozása. A nyugdíjpontban kifejezett nyugdíj csökkenése szintén lehetetlen. Rövid távon, amint az 1. sz. táblázatban is bemutattuk, ez az érték növekedett. Még ha hosszabb távon becsülnénk is a nyugdíjpontban kifejezett nyugdíj alakulását, legfeljebb azt tapasztalnánk, hogy ez az érték nem változik, nemhogy csökken.

Ekképpen két lehetősége marad a kormányzatnak: vagy megemeli a járulékkulcsot, vagy a korrekciós koefficiens értékét, oly módon, hogy más jövedelmek esetén is előírja a járu-

lékfizetési kötelezettséget. Bármilyen kombinációban is választja a kormányzat, a járulékfizetési kötelezettség emelése csökkenti a gazdasági hatékonyságot.

A nyugdíjpont megemeléséből fakadó többletkiadásokat külső forrásokból is lehet finanszírozni. Akkor, amikor a társadalombiztosítási költségvetés bevételi és kiadási oldala nem egyezik meg, a hiányt lehet az állami költségvetésből pótolni. Ennek a műveletnek viszont az államháztartás egészére nincs hatása. A nyugdíjemelésből fakadó többletkiadás egyensúlyromboló hatása nem tüntethető el. Ilyen körülmények között a lehetőség arra nyílik meg, hogy a kormányzat más adókat (is) emeljen, vagy/és esetleg más kiadásokat csökkentsen az egyensúly megőrzése céljából.

A nyugdíjemelésnek az aggregált keresletre gyakorolt hatását a következő egyenlet segítségével vizsgáljuk:

$AD = C + I + G + GI + NX$, ahol

AD – aggregált kereslet (amely adott árszínvonal mellett az Y-t, vagyis az összreáljövedelmet adja meg),

C – magánfogyasztás,

I – beruházási javak kereslete,

G – közösségi fogyasztás,

GI – közösségi beruházás,

NX – nettó export.

A magánfogyasztás modellezésére a Mankiw (1999) által használt egyenletet alkalmazzuk, mely szerint

$C = C_0 + MPC(Y\text{-}T)$, ahol

C_0 – a magánfogyasztásnak azon része, mely jövedelemtől független,

MPC – fogyasztási határhajlandóság,

Y – összjövedelem,

T – adók összessége.

Ebben a modellben a nyugdíjakat transzfereknek tekintjük, amelyeket negatív adóként is fel lehet fogni. Ily módon sem a G-be, sem a GI-be nem tartoznak bele.

Amennyiben a nyugdíjemelést azonos mértékű adóemelés is követi, rövid távon az aggregált kereslet növekedésével nem kell számolnunk, a két hatás kioltja egymást.

Mivel a hosszú távú összkibocsátást (vagy összreáljövedelmet) a reálgazdaság változói határozzák meg – munkatényező mennyisége és minősége, tőkeellátottság, technológiai fejlettség –, a nyugdíjemelés hatása eltérő lehet. Az adónövelés csökkentheti a munkaerő kínálatát, ceteris paribus a kibocsátás csökkenése miatt csökkenhet az összjövedelem. Tehát

még az egyensúlymegőrző, de többletfogyasztási kiadásokat eszközölő (expanzív) kormányzati politikának is negatív hatása van a hosszú távú gazdasági növekedésre.

Ha a nyugdíjemelést a közösségi fogyasztás csökkenése kíséri, akkor az aggregált kereslet változása szempontjából fontos a közösségi fogyasztás csökkenésének mértéke is. Ugyanis ha minden 1 lejnyi nyugdíjemelést 1 lejnyi közösségi fogyasztáscsökkenés követ, akkor az ország teljes fogyasztása csökken, teljes megtakarítása pedig nő. Ennek az az oka, hogy a nyugdíjasok a többletjövedelmüket nem teljes egészében fordítják magánfogyasztásra, hanem egy részét megtakarítják. Ennek a hatása függ a fogyasztási, illetve megtakarítási határhajlandóság mértékétől. Másképpen fogalmazva, ha a kormányzat nem kívánja befolyásolni az aggregált keresletet, akkor 1 lejnyi nyugdíjemelést 1 lejnél kisebb mértékű közösségi fogyasztás-visszafogás ellensúlyozhat. Az azonos mértékű nyugdíjemelésnek és közösségi fogyasztás-visszafogásnak tehát hosszú távon pozitív hatásai vannak a gazdasági növekedésre, mivel ilyen körülmények között növekednek a megtakarítások, amelyek a hazai vagy külföldi befektetéseken keresztül többletjövedelmeket generálnak a jövőben.

A nyugdíjak relatív emelésével párhuzamosan az állam csökkentheti az állami beruházásokra fordított kiadásait. Annak ellenére, hogy ebben az esetben is igaz, hogy az 1 lejnyi nyugdíjemelést kompenzálhat 1 lejnél kevesebb állami beruházás (GI) csökkenés is (az aggregált kereslet változatlansága szempontjából), mégis a hosszú távú növekedésre gyakorolt hatás negatív. Ennek oka, hogy a jövedelemnövekedésből fakadó megtakarításnövekedéssel együttjáró magánberuházás növekedés mértéke alulmarad a közösségi beruházás csökkenésének.

Amennyiben a kormányzat a nyugdíjemeléssel egyidejűleg nem csökkenti az aggregált kereslet más komponenseit, zárt gazdaságban fennállna az infláció veszélye. Egy olyan nyitott gazdaságban viszont, amilyen Románia is, ennek az egyensúlytalanságnak nem feltétlenül kell rövid távon az árszínvonal emelkedésében megjelennie. Az alkalmazkodás megtörténhet a külgazdasági szektoron keresztül is, amely a folyó fizetési mérleg hiányának növekedésében nyilvánul meg. Mindaddig, amíg ez a többlethiány finanszírozható, addig a hazai pénz nem értékelődik le, és nem keletkezik inflációs nyomás a piacon. Ilyen szempontból Románia kedvező helyzetben van, hisz a gazdasági felzárkózásból fakadóan a hazai pénzen folyamatosan felerősödési nyomás van. A folyamat viszont nem feltétlenül egyirányú.

A továbbiakban három forgatókönyv alapján végzett becslés számeredményeit szeretnénk összehasonlítani. A három forgatókönyv elemei a következők:

a) A nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány a változtatás előtti minimum szintjén van. Ez

megfelel a 2005–2007-es tapasztalatoknak. A nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány értéke ebben az esetben: 30% (Kód: min.).

b) A nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány a vizsgált periódus átlagszintjén van. A nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány értéke 34% (Kód: átl.).

c) A nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány a változtatás utáni minimum szintjén van. A nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány értéke ebben az esetben: 2008-ban 37,5%, 2009-től 45%. (Kód: mód.).

Mindhárom esetre más feltételezések érvényesek:

– becslésénél azonos ütemű, a korábbi időszakhoz képest lassúbb átlagbér-növekedést feltételezünk;

– a nyugdíjasok száma évente 15 000-rel nő;

– a nyugdíjpontban kifejezett átlagnyugdíj évente 0,01 ponttal növekszik, mivel a rendszerből belépők egyéni pontszáma átlagban nagyobb a jelenlegi átlagnál is és a rendszerből kilépő személyek átlagánál is;

– a becslés öt évet tartalmaz és a 2008–2012-es periódusra terjed ki.

A végzett számításokat a mellékelt táblázatban mutatjuk be.

A 3. sz. táblázat azt szemlélteti, hogy milyen többletterhet ró egy adott mértékű relatív nyugdíjemelés egy másik állapothoz képest.

3. táblázat. Államháztartásra rótt többletteher a vizsgált változatok szerint

- millió lej -

	2008	2009	2010	2011	2012	Összesen
Módosított változat – 30%-os arány	5644	12 324	13 630	15 132	16 586	63 316
Az adott év becsült GDP-jének %-ban	1,47%	2,86%	2,82%	2,80%	2,74%	2,59%
34%-os változat – 30%-os változat	3010	3286	3635	4035	4423	18 389
Az adott év becsült GDP-jének %-ban	0,78%	0,76%	0,75%	0,75%	0,73%	0,75%

Forrás: saját számítások

A kapott számeredmények alapján megállapíthatjuk, hogy a többletteher növekedése főleg 2009-től kezdődik. Öt éven keresztül az államháztartás módosításból fakadó többletkiadása összesen 63,3 milliárd lejre (közel 20 milliárd euróra) rúg. Ez átlagban az öt év alatt évi 2,59%-os GDP arányos többletterhet jelent.

Indokolt-e egy ilyen méretű nyugdíjemelés, amely ekkora terhet ró az államháztartás egészére és a jövőbeli növekedési kilátásokra? A válasz szempontjából fontos kihangsúlyozni

azt, hogy ha a relatív nyugdíjban semmiféle változás sem következett volna be, akkor is a reálnyugdíj értéke ezen öt év alatt várhatóan több mint egyharmadával nőtt volna. A jelzett növekedés a 34%-os nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány mellett több mint 50%-os, míg a módosítás forgatókönyve szerint a reálnyugdíj megduplázódik. A kérdés eldöntése nem a leíró közgazdaságtan feladata. Szubjektív, saját értékítéleteken alapulnak az egyedi válaszok. Ebben a válaszsorban a szerző véleménye, hogy túlzott mértékű nyugdíjemelésre kerül sor. Látványos eredményeket lehetett volna (lehetne) elérni a reálnyugdíj-emelés területén már a 34%-os arány alkalmazásával is, amely az államháztartást kevésbé terhelte volna meg. Erre a régi szabályozás is lehetőséget biztosított volna. Ebben az esetben a többletteher GDP arányosan „csupán" évi 0,75% lenne.

3. Következtetések

A hazai nyugdíjtörvényben előírt nyugdíjpont/bruttó átlagbér arány rögzítésének vannak előnyei és hátrányai is. A törvény előírásainak elsősorban nem az a hátránya, hogy létezik ez az arány. Az arány mértékének megállapítása egy normatív kérdés, amely a politikai hatalom szemléletét tükrözi.

Az új arány mellett, a nyugdíjrendszer egyensúlyának megőrzése végett, ceteris paribus a járulékkulcs emelésére lenne szükség, vagy a jövedelmek szélesebb körű járulékfizetési kötelezettségét kellene előírni. Előbbi viszont ellentétben van mind a meghirdetett kormányprogrammal, mind a környező országok azon szándékával, hogy a munkabéreket terhelő járulékokat csökkentsék. A járulékok relatíve azonos szinten való tartása esetén a keletkező hiányt más államháztartásbeli forrásokból is lehet pótolni, amely mellett – az egyensúly megőrzése érdekében – párhuzamosan más intézkedéseket is kell foganatosítani. Annak függvényében, hogy ezek az intézkedések milyen költségvetési tételeket és milyen mértékben érintenek, a hosszú távú növekedésre különbözőképpen hatnak. Amennyiben adottnak tekintjük a jelenlegi nyugdíjtörvényt érintő változtatásokat és figyelembe vesszük azt is, hogy a nyugdíjrendszer második pillérének elindulásával az állami nyugdíjbiztosítási költségvetés egyre nagyobb hiánnyal fog rendelkezni (2008-ban ezen hatásból kifolyólag 210 millió euróval kisebb lesz a bevételi oldal, a következő években exponenciális növekedés várható), megítélésünk szerint a nyugdíjak relatív emeléséből fakadó hiányt is a központi költségvetés segítségével kell megoldani. Ezzel egyidejűleg csökkenteni kell azokat a kiadásokat, amelyek a közösségi fogyasztás részét képezik.

A nyugdíjemelést elsősorban azért tartjuk túlzottnak, mert ceteris paribus aláássa a jelenlegi gyors, de fenntartható növekedési pályát, ami a jövőben negatívan fog visszahatni a

nyugdíjakra is. Az elmúlt időszak jelentős reálnyugdíj-emelkedésének a forrása ez a gyors fenntartható gazdasági növekedés volt. Erre vigyázni a nyugdíjasoknak is érdeke. A nyugdíjemelés óriási többletterhe miatt nem elképzelhetetlen, hogy a kormányzat valamikor újra lecsökkenti az alsó küszöböt. A nyugdíjasoknak elsősorban a be nem tartott ígéretek okoznak csalódást, és csak másodsorban a nyugdíj tényleges mértéke. Ezért kell óvatosan ígérni.

Irodalomjegyzék

Börsch-Supan Axel – Wilke Christina: *The German Public Pension System: How it Was, How it Will Be.* Mannheim Research Institute for the Economics of Aging (MEA), Mannheim, Germany, August 2003

Mankiw Gregory (1999): *Makroökonómia.* Osiris Kiadó, Budapest

Natali David: *The Pension System: France.* Service Public Fédéral Sécurité Sociale, Paris, 2004

*** Comunicate de presă privind câștigul salarial mediu, perioada ianuarie 2000 – iunie 2007, Institutul național de statistică, www.insse.ro

*** Indicatori de pensii asigurări sociale de stat, perioada 2001 – iunie 2007, CNPAS – Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, www.cnpas.ro

*** Lege nr. 19 din 17 martie 2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, Hivatalos Közlöny, 140 sz./2000. április 1.

*** Lege nr. 250 din 19 iulie 2007 pentru modificarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, Hivatalos Közlöny, 2000. július 19./486. sz.

*** Ordonanță de Urgență nr. 41 din 27 aprilie 2000 pentru modificarea și completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, Hivatalos Közlöny, 2000. április 27./183. sz.

*** Ordonanță de Urgență nr. 49 din 29 martie 2001 pentru modificarea și completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, Hivatalos Közlöny, 2001. március 30./161. sz.

*** Ordonanță de Urgență nr. 59 din 26 august 2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, Hivatalos Közlöny, 2004. augusztus 31./804. sz.

*** Ordonanță de Urgență nr. 46 din 28 iunie 2006 pentru modificarea art. 80 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, Hivatalos Közlöny, 2006. június 29./565. sz.

Melléklet: A három forgatókönyv szerinti nyugdíjakra fordított kiadások alakulása

Év	Nyugdíjasok száma	Nyugdíj-pont/ bruttó átlagbér	Nyugdíjpont értéke (lej)	Bruttó átlagbér	Átlag nyugdíj (nyugdíj-pontban)	Átlag nyugdíj (lej)	Nyugdíjakra fordított kiadások (millió lej)
2001	4 425 789	0,4	171,63	428	0,76	130,51	6931,43
2002	4 535 295	0,38	206,7	545	0,79	163,49	8897,95
2003	4 569 946	0,36	239,64	674	0,78	187,04	10 257,16
2004	4 596 522	0,33	276,45	826	0,84	232,11	12 802,84
2005	4 610 568	0,31	295,56	967	0,9	267,01	14 772,54
2006	4 633 027	0,28	323	1150	0,96	311,31	17 307,58
2007*	4 650 000	0,29	396,2	1350	0,93	370	20 646,00
2008 min.	**4 665 000**	**0,3**	**429**	**1430**	**0,94**	**403**	**22 574,49**
2008 átl.	**4 665 000**	**0,34**	**486,2**	**1430**	**0,94**	**457**	**25 584,43**
2008 mód.	**4 665 000**	**0,375**	**536,25**	**1430**	**0,94**	**504**	**28 218,12**
2009 min.	**4 680 000**	**0,3**	**462**	**1540**	**0,95**	**439**	**24 648,62**
2009 átl.	**4 680 000**	**0,34**	**523,6**	**1540**	**0,95**	**497**	**27 935,11**
2009 mód.	**4 680 000**	**0,45**	**693**	**1540**	**0,95**	**658**	**36 972,94**
2010 min.	**4 695 000**	**0,3**	**504**	**1680**	**0,96**	**484**	**27 259,55**
2010 átl.	**4 695 000**	**0,34**	**571,2**	**1680**	**0,96**	**548**	**30 894,15**
2010 mód.	**4 695 000**	**0,45**	**756**	**1680**	**0,96**	**726**	**40 889,32**
2011 min.	**4 710 000**	**0,3**	**552**	**1840**	**0,97**	**535**	**30 263,07**
2011 átl.	**4 710 000**	**0,34**	**625,6**	**1840**	**0,97**	**607**	**34 298,14**
2011 mód.	**4 710 000**	**0,45**	**828**	**1840**	**0,97**	**803**	**45 394,60**
2012 min.	**4 725 000**	**0,3**	**597**	**1990**	**0,98**	**585**	**33 172,90**
2012 átl.	**4 725 000**	**0,34**	**676,6**	**1990**	**0,98**	**663**	**37 595,96**
2012 mód.	**4 725 000**	**0,45**	**895,5**	**1990**	**0,98**	**878**	**49 759,35**
ÖSSZ.min.							**137 919**
ÖSSZ átl.							**156 308**
ÖSSZ mód.							**201 234**

** becsült érték*

Forrás: CNPAS, INS, saját számítások